

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Оцјена ризика по финансијску стабилност - прво полугодиште 2024.

Izdanje 3: 11/2024.

Sadržaj

Spisak grafikona.....	3
Spisak tabela	3
Skraćenice	4
Sažetak	5
1. Makroekonomski trendovi i rizici po finansijsku stabilnost	6
2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora.....	9
2.1. Osnovni nalazi stres testa solventnosti bankarskog sektora za Q2 2024.	14
2.2. Osnovni nalazi stres testa likvidnosti bankarskog sektora za Q2 2024.	16
3. Regulatorni okvir.....	18

SPISAK GRAFIKONA

Grafikon 1: Mapa makrofinansijskih rizika	6
Grafikon 2: Inflacija i indikatori tržišta rada.....	6
Grafikon 3: Polugodišnja struktura tekućeg računa BiH	7
Grafikon 4: Kretanje referentnih kamatnih stopa ECB-a i Euribor.....	7
Grafikon 5: Dijagram FSI bankarskog sektora	9
Grafikon 6: Kvalitet kreditnog portfolija	9
Grafikon 7: Pokrivenost nekvalitetnih kredita rezervisanjima	10
Grafikon 8: Dinamika kretanja kredita stanovništvu i nefinansijskim preduzećima.....	10
Grafikon 9: Procjena finansijskog ciklusa BiH.....	10
Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope.....	11
Grafikon 11: Novoodobreni krediti preduzećima i kamatne stope	11
Grafikon 12: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH	11
Grafikon 13: Struktura novoodobrenih kredita prema tipu kamatne stope.....	12
Grafikon 14: Stopa promjene ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala.....	12
Grafikon 15: Struktura ukupnih depozita po preostaloj ročnosti	12
Grafikon 16: Indikatori profitabilnosti	12
Grafikon 17: Stopa adekvatnosti kapitala u osnovnom i dva ekstremna scenarija i minimalni regulatorni kapitalni zahtjevi.....	15
Grafikon 18: Uticaj pojedinačnih pozicija na stopu adekvatnosti kapitala u ekstremnim scenarijima.....	15
Grafikon 19: Rezervisanja za kreditni rizik	15
Grafikon 20 : Osnovne LCR komponente, Q2 2024.	16
Grafikon 21: Struktura zaštitnog sloja likvidnosti	16
Grafikon 22: Ukupne potrebe banaka za dodatnim likvidnim sredstvima	17
Grafikon 23: Koeficijent pokrića likvidnosti (LCR) za bankarski sektor.....	17

SPISAK TABELA

Tabela 1: Odabrani indikatori iz bankarskog sektora BiH	13
Tabela 2: Osnovne pretpostavke u testovima na stres	14

SKRAĆENICE

ABRS	Agencija za bankarstvo Republike Srpske
BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
ECB	Evropska centralna banka
ESG	Okolišni, socijalni i upravljački rizici (Environmental, social, and governance)
EU	Evropska unija
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
IFC	Međunarodna finansijska korporacija (International Finance Corporation)
KM	Konvertibilna marka
LCR	Koeficijent pokrića likvidnosti (Liquidity Coverage Ratio)
NPL	Nekvalitetni krediti (Nonperforming loans)
RS	Republika Srpska
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine

SAŽETAK

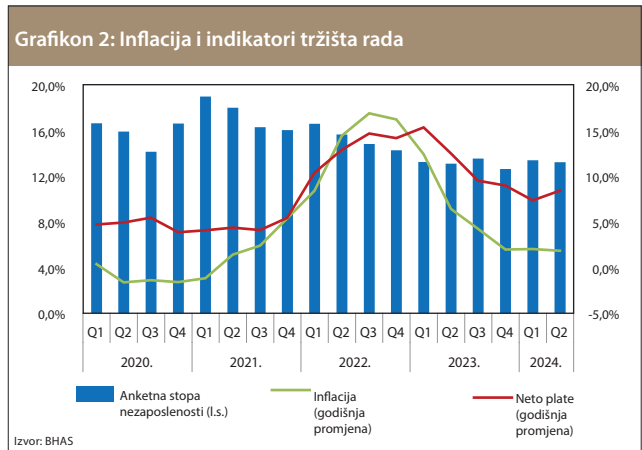
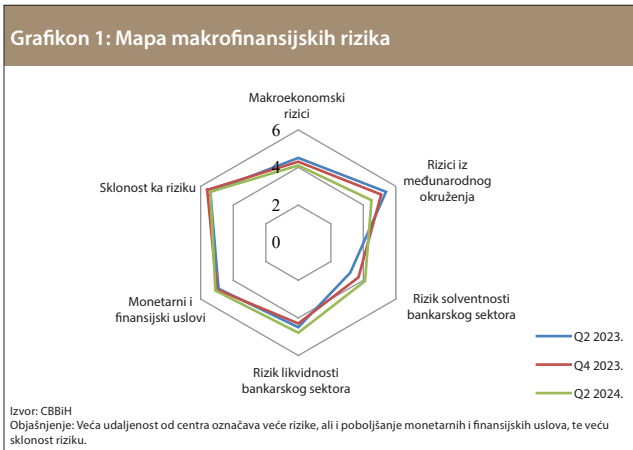
- Makroekonomske prilike u BiH u prvoj polovini 2024. godine karakteriše umjereni ekonomski rast koji je i dalje determiniran slabom ekonomskom aktivnošću u zemljama eurozone koje su ključni trgovinski partneri BiH. Ukupni nivo sistemskih rizika po finansijsku stabilnost u BiH, prema ocjenama iz mape rizika, blago je smanjen u prvoj polovini 2024. godine, te se zadržao u rangu između niskog do blago umjerenog nivoa, kao i u prethodnoj godini. Umjereni ekonomski rast u prvoj polovini godine, uz oslabljenu inflaciju, te stabilnost na nivou platne bilanse i fiskalna održivost, zajedno su doprinijeli smanjenju rizika koji proizlaze iz unutrašnjeg makroekonomskog okruženja. Iako su i rizici iz međunarodnog okruženja u prvoj polovini 2024. godine smanjeni, i dalje su izraženiji od rizika koji proizlaze iz domaćeg okruženja, a uz jačanje geopolitičkih previranja i neizvjesnosti na globalnom nivou izvjesno je da će ovi rizici biti dominantniji i u narednom periodu. Prema oficijelnim projekcijama CBBiH, bh. ekonomiju očekuje umjereni nivo ekonomskog rasta i u narednom periodu (ispod višegodišnjeg prosjeka od 3,0%), pa se može očekivati da ocjena rizika po finansijsku stabilnost ostane na približno istom nivou kao u 2024. godini.
- Bankarski sektor BiH je u prvom polugodištu 2024. godine zadržao visok stepen stabilnosti, prvenstveno pod uticajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend poboljšanja kvaliteta aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitalizovanosti, na šta ukazuju i ocjene iz dijagrama indikatora finansijskog zdravlja. Izraženiji rast kreditne aktivnosti doveo je do smanjenja negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a, međutim ovaj pokazatelj finansijskog ciklusa i dalje ukazuje da je kreditna aktivnost u negativnoj fazi ciklusa. Sa druge strane, kompozitni indikator finansijskog ciklusa u drugom kvartalu 2024. godine bilježi pozitivnu vrijednost nakon jedanaest kvartala negativnih vrijednosti, te iznosi 0,1 standardnu devijaciju što signalizuje prelazak u uzlaznu fazu finansijskog ciklusa. Bankarski sektor BiH u prvoj polovini tekuće godine nije bio suočen sa značajnijim pritiskom rasta troškova dominantno domaćih izvora finansiranja, usljed čega je rast aktivnih i pasivnih kamatnih stopa ostao ograničen. Trend pada nekvalitetnih kredita je nastavljen, pri čemu je godišnja stopa default-a u drugom kvartalu 2024. godine zadržana na niskom nivou i u sektoru preduzeća i stanovništva. Neizvjesna ekonomska kretanja i dalje ostaju značajni izvori rizika po finansijsku stabilnost koji se mogu reflektovati kroz otežanu sposobnost servisiranja duga preduzeća i stanovništva. U narednom periodu profitabilnost banaka mogla bi biti prigušena pod uticajem niza faktora kao što su rastući troškovi finansiranja, slabljenje uslova pod kojima banke investiraju na međunarodnim finansijskim tržištima kao i potencijalnog pogoršanja kvaliteta aktive povezanog sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti.
- Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost, te njihovo daljnje jačanje, povećavaju sposobnost banaka za apsorpciju rizika, što potvrđuju i rezultati provedenih testiranja na stres solventnosti i likvidnosti, koji ukazuju da je bankarski sektor u mogućnosti da amortizuje veoma snažne makroekonomske i likvidnosne šokove pretpostavljene u alternativnim scenarijima.
- Kao ključne aktivnosti vezane za jačanje regulatornog okvira za poslovanje banaka u BiH u tekućoj godini izdvajaju se: utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sistemskog rizika, te utvrđivanje minimalnih zahtjeva za upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (IRRBB). Pored navedenih, agencije za bankarstvo su u toku 2024. godine usvojile i odgovarajuće privremene mjere sa ciljem očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Također, CBBiH je uvela jedinstvenu naknadu za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sistemu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV). Ova odluka ima za cilj osigurati uslove za poboljšanje efikasnosti banaka u izvršavanju platnih transakcija stanovništva i preduzeća.

1. MAKROEKONOMSKI TRENDovi I RIZICI PO FINANSIJSKU STABILNOST

Najznačajniji izvor rizika po finansijsku stabilnost na globalnom nivou proizlazi iz rastuće geopolitičke nestabilnosti, pri čemu se posebno ističe rizik od eskalacije ratnih sukoba u Ukrajini i na Bliskom istoku, te njihov učinak na svjetsku trgovinu i cijene sirovina. Ekonomska aktivnost u eurozoni je i tokom prve polovine 2024. godine zabilježila tek neznatan rast, što se odrazilo i na ekonomiju BiH, odnosno na one segmente koji su direktno naslonjeni na ekonomske performanse eurozone. Ipak, ukupni rast bh. ekonomije se uspio zadržati u pozitivnom teritoriju uprkos svim izazovima, što je jedan od ključnih faktora koji je doprinio da generalna ocjena rizika po finansijsku stabilnost ne zabilježi pogoršanje u odnosu na prethodnu godinu.

Bh. ekonomija je u prvoj polovini 2024. godine zabilježila realni rast od 2,4% u odnosu na isti period prethodne godine, što je uprkos umjerenom nivou rasta značajan rezultat ako se on sagleda u svjetlu ekonomskih kretanja u većini zemalja koje su ključni trgovinski partneri bh. ekonomije, te time značajno determinišu i ekonomska kretanja u BiH. Njemačka ekonomija je u istom periodu zabilježila stagnaciju, ekonomija Austrije je smanjena za 1,0%, a ekonomska aktivnost u Italiji i Sloveniji je porasla za svega 0,9% i 1,3%. Na rashodovnoj strani BDP-a rast je podržan od svih kategorija osim neto izvoza, usljed smanjenja potražnje za bh. proizvodima izvana. Ako se promatra kretanje BDP-a prema glavnim djelatnostima (proizvodni pristup), rast je u najvećoj mjeri bio podržan pozitivnim kretanjima unutar uslužnog sektora (kategorija koja obuhvata trgovinu na veliko i malo, prijevoz i pružanje smještaja doprinijela je polovini ostvarenog rasta BDP-a u prvoj polovini ove godine). Industrijska proizvodnja je jedina kategorija koja je ostvarila negativan doprinos rastu BDP-a, što je posljedica pada izvozno orijentisane prerađivačke industrije.

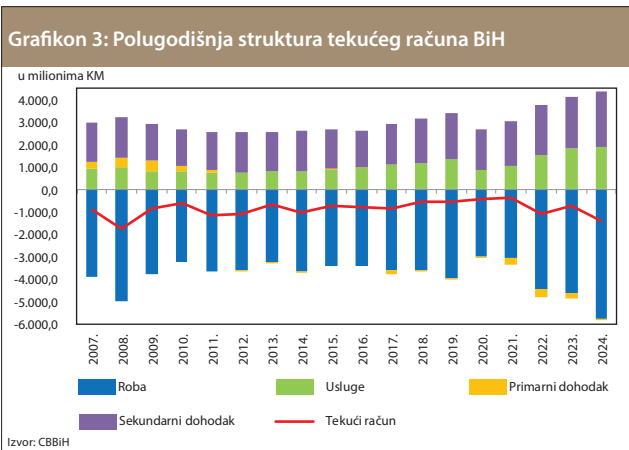
Umjerena ekonomska dinamika tokom prvih šest mjeseci 2024. godine nije mogla snažnije podržati tržište rada. Anketa o radnoj snazi pokazala je čak i porast stope nezaposlenosti sa 12,7% u četvrtom kvartalu 2023. na 13,3% u drugom kvartalu 2024. godine. Smanjenje inflacijskog pritiska, što zbog gubitka baznog efekta, što zbog stabilizacije cijena na svjetskom tržištu energenata, jeste s druge strane značajno doprinijelo smanjenju makroekonomskih rizika. Tako je u prvih šest mjeseci 2024. godine rast potrošačkih cijena iznosio 2,0% u odnosu na isti period prethodne godine, sa tendencijom daljnjeg smanjenja u drugoj polovini godine. Uz usporenu inflaciju prvu polovinu godine je obilježio i nastavak rasta nominalnih plata, iako po nešto nižoj stopi u odnosu na prvu polovinu 2023. godine (Grafikon 2). Ipak, razlika između inflacije i nominalnog rasta neto plata (realna plata) se dodatno uvećala u odnosu na prethodnu godinu, što je uz kreditni rast (nenamjenski krediti), snažniji priliv doznaka i rast turizma rezultovalo povećanom privatnom potrošnjom u prvoj polovini 2024. godine.

Rizici koji proizlaze iz ekonomskih odnosa sa inostranstvom samo su blago povećani u 2024. godini, što je posljedica uvećanog deficita na tekućem računu. Suficitarne kategorije tekućeg računa (usluge i sekundarni dohodak) su zabilježile rekordne vrijednosti, pa je snažan rast robnog deficita donekle ublažen. Suficit na račun usluga je dominantno porastao zahvaljujući kategorijama vezanim za turističke usluge (putovanja i prijevoz). Turistički sektor kontinuirano bilježi pozitivne trendove, a rast broja dolazaka i noćenja stranih gostiju od 9%, odnosno 10% u prvoj polovini 2024. nagovještava rekordnu turističku sezonu u BiH.

Ostvareni suficit na konsolidovanom nivou BiH, te minimalni rast javnog (mastriškog) duga od svega 0,3% (na 13,2 milijarde KM) u odnosu na kraj 2023. godine, učinio je da rizici vezani za fiskalnu stabilnost zabilježe značajno smanjenje u 2024. godini.

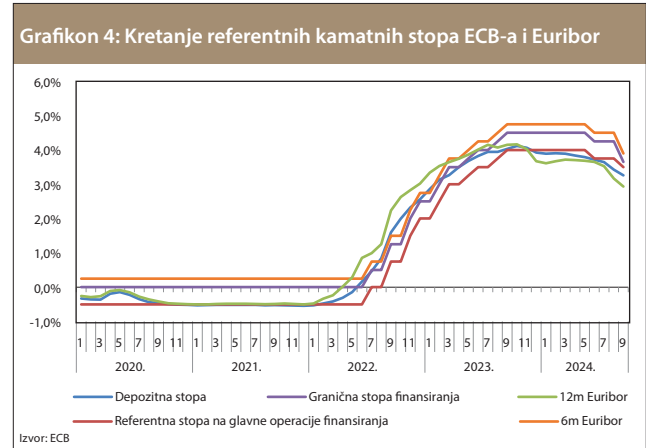
Posljedično, umjerena ekonomska aktivnost u prvoj polovini godine, uz oslabljenu inflaciju te stabilnost na nivou platne bilanse i fiskalna održivost, zajedno su doprinijeli smanjenju rizika koji proizlaze iz unutrašnjeg makroekonomskog okruženja. Sličan trend se očekuje i u drugoj polovini godine, a dostupni visokofrekventni makroekonomski indikatori (inflacija, trgovina na malo, turizam, neto plate) za treći kvartal 2024. godine već oblikuju takav makroekonomski scenarij.

Rizici iz međunarodnog okruženja nastavili su trend smanjenja u prvoj polovini 2024. godine, iako su i dalje naglašeniji od onih koji proizlaze iz domaćeg okruženja. Na smanjenje ocjene ovih rizika najviše je uticao rast deviznih rezervi koje su na kraju drugog kvartala 2024. dosegle historijski maksimum od 16,5 milijardi KM, a koje predstavljaju "bafer" za apsorpiranje vanjskih šokova. U isto vrijeme pad vanjsko-trgovinske razmjene, iako ima negativan uticaj na rast BDP-a, u ovom slučaju ublažava rizike iz inostranstva jer smanjuje obim trgovinskih veza BiH sa inostranstvom (mjerene kroz odnos vanjsko-trgovinske razmjene i BDP).

Trendovi sa globalnih tržišta koje uzimamo u obzir prilikom procjene rizika iz međunarodnog okruženja nisu zabilježili značajnije turbulencije u prvoj polovini 2024. godine. To se prije svega odnosi na vrijednost Euribora i na cijene nafte, kao dva indikatora koja imaju najveći stepen uticaja na bh. ekonomiju. Naime, šestomjesečni Euribor u prvoj polovini godine bilježi opadajući trend usljed najavljene promjene monetarne politike od strane ECB, vezane za smanjenje ključnih kamatnih stopa. ECB je krajem drugog kvartala 2024. godine smanjila ključnu kamatnu stopu čime je prekinut trend podizanja kamatnih stopa započeo u julu 2022. godine (Grafikon 4). U isto vrijeme kretanje cijena nafte na svjetskom tržištu se može smatrati prilično stabilnim uzimajući u obzir intenzitet geopolitičkih tenzija na globalnom nivou.

Svi navedeni faktori su doprinijeli da se i rizici iz međunarodnog okruženja smanje u prvoj polovini godine, iako se globalna neizvjesnost i dalje smatra kao najveća prijetnja po finansijsku stabilnost.

Ocjena sveukupnih monetarnih i finansijskih uslova blago je poboljšana u prvoj polovini 2024. godine, što ukazuje da su uslovi zaduživanja nešto povoljniji u odnosu na kraj prethodne godine, unatoč nastavku blagog rasta kamatnih stopa na domaćem tržištu.

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka pokazala je da su u prva dva kvartala 2024. godine kreditni standardi za kredite preduzećima ostali pooštreni, dok su ublaženi standardi za odobravanje kredita stanovništvu. Ipak, bez obzira na navedenu razliku u standardima, obje kategorije kredita su zabilježile intenzivan rast. Snažan rast kredita podržan ekonomskim rastom i povoljnim uslovima finansiranja rezultovao je povećanim učešćem kredita u odnosu na BDP u prvoj polovini 2024. godine, čime je konačno prekinut trend produbljivanja jaza koji mjeri omjer kredita i BDP-a, a koji traje od kraja 2020. godine (vidjeti poglavlje 2. Trendovi i rizici iz bankarskog sektora). Iako je blagi rast kamatnih stopa u sektoru stanovništva i preduzeća nastavljen i u trećem kvartalu 2024. godine, očekivano povećanje potražnje preduzeća i stanovništva za kreditima uz nepromijenjene kreditne standarde imat će pozitivan uticaj na ocjenu finansijskih uslova u drugoj polovini 2024. godine. Slabljenje rizika koji dolaze iz međunarodnog i domaćeg makroekonomskog okruženja praćeno je i poboljšanom, odnosno nižom percepcijom rizika od strane investitora u prvoj polovini godine. Povoljni trendovi zabilježeni u oblasti direktnih stranih investicija, portfolio i ostalih investicija u toku 2024. godine značajno su doprinijeli poboljšanju ocjene u ovoj kategoriji. Također, na obje bh. berze je zabilježen rast redovnog prometa kao i berzanskih indeksa u odnosu na prvu polovinu 2023. godine. S druge strane, iako je nastavljen rast cijena nekretnina u prvoj polovini 2024. godine, dinamika rasta se znatno usporila u odnosu na prethodne dvije godine, što je u određenoj mjeri ograničilo rizike povezane sa ovim tržištem, dok se istovremeno percepcija rizika od strane investitora nije značajnije promijenila.

Usporavanje rasta cijena nekretnina odvija se uz nastavak rasta obima prodaje nekretnina u oblasti stanogradnje i odobravanja kredita stanovništvu za stambene namjene od strane banaka. Prema dostupnim podacima sa tržišta nekretnina koji obuhvataju samo novogradnju, u prvoj polovini 2024. godine broj prodatih stanova je veći za 6,2%. Rast prodaje stanova se odvija uporedo sa rastom kredita stanogradnje, koji čine blizu jedne četvrtine ukupnih kredita stanovništva i porasli su za 12,3% u odnosu na prvu polovinu 2023. godine (novoodobreni krediti za stanogradnju porasli su za skoro 30% u istom periodu). Stoga, malo je vjerovatno da će se percepcija rizika od strane investitora vezana za tržište nekretnina pogoršati u narednom periodu, imajući u vidu da se tržište nekretnina do sada pokazalo kao izrazito otporno

na ekonomske turbulencije, te da predstavlja određenu vrstu "sigurnog utočišta" za investitore u BiH.

Prema oficijelnim projekcijama CBBiH, bh. ekonomiju očekuje umjereni nivo ekonomskog rasta i u narednom periodu, a koji neće preći višegodišnji prosjek od 3,0%. Ekonomija će i dalje biti snažno oslonjena na kretanja iz međunarodnog okruženja, pa će i rizici po finansijsku stabilnost dominantno proizlaziti iz tog segmenta. Posljedično, može se očekivati da ocjena rizika po finansijsku stabilnost ostane na približno istom nivou kao u 2024. godini, a značajnije poboljšanje iste bi pretpostavljalo snažniji ekonomski rast, što u trenutnom makroekonomskom okruženju nije izvjesno.

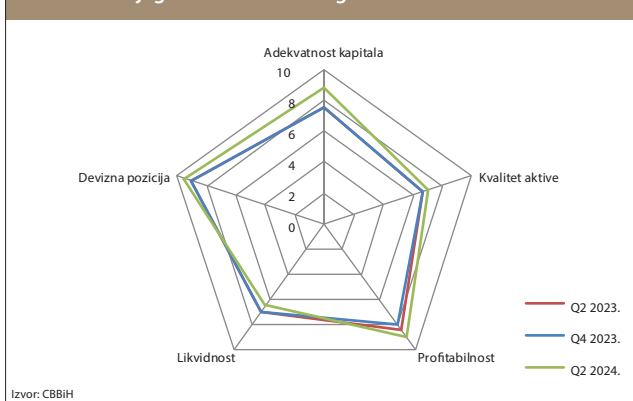

2. TRENDVI I RIZICI IZ BANKARSKOG SEKTORA

U prvom polugodištu 2024. godine bankarski sektor BiH je zadržao visok stepen stabilnosti, prvenstveno pod uticajem snažnog rasta profitabilnosti, uz i dalje prisutan trend poboljšana kvaliteta aktive, visoke likvidnosti i dobre kapitalizovanosti. U toku 2024. godine zabilježen je i izražen trend jačanja kreditne aktivnosti banaka. U narednom periodu može se očekivati usporavanje trenda rasta profitabilnosti pod uticajem pritiska na rast troškova finansiranja, slabijeg rasta kamatnih prihoda te potencijalnog pogoršanja kvaliteta aktive povezanog sa slabim oporavkom ekonomske aktivnosti. Dobre kapitalne pozicije i visoka likvidnost bankarskog sektora ostavljaju bankama dovoljno prostora za apsorpciju rizika, što su potvrdili i rezultati stresnog testiranja solventnosti i likvidnosti na malo vjerovatne i vrlo snažne šokove.

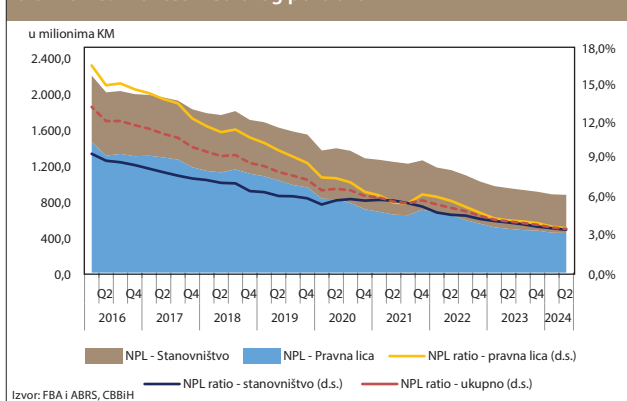
Sveukupna ocjena indikatora finansijskog zdravlja za prvo polugodište 2024. godine ukazuje da je otpornost bankarskog sektora povećana, kako u odnosu na kraj 2023. godine tako i u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su poboljšane ocjene u segmentima profitabilnosti, kvaliteta aktive, kapitalizovanosti i deviznog rizika, dok je ocjena u segmentu likvidnosti blago smanjena, ali i dalje ukazuje na to da je bankarski sektor visoko likvidan. (Grafikon 5). U prvoj polovini 2024. godine nastavljen je trend poboljšanja kvaliteta aktive na sistemskom nivou, što je istovremeno rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita kao i značajnijeg kreditnog rasta. Unatoč izazovnom makroekonomskom okruženju zabilježen je oporavak nekvalitetnih potraživanja u jednom manjem dijelu kreditnog portfolija pri čemu je i prosječna godišnja stopa defaulta u posmatranom periodu ostala niska i u segmentu stanovništva i pravnih lica i iznosila je 1,13% i 0,94% respektivno.

Grafikon 5: Dijagram FSI bankarskog sektora

Udio nekvalitetnih u ukupnim kreditima na kraju prvog polugodišta 2024. godine iznosio je 3,5%, što je najniža vrijednost ovog indikatora od 2006. godine, a pad udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima od 60 baznih poena u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je i u sektoru stanovništva i u sektoru nefinansijskih preduzeća. Kontinuirano smanjenje udjela nekvalitetnih u ukupnim kreditima sektora stanovništva pored već navedenih faktora podupiru i pozitivna kretanja na tržištu rada u pogledu nastavka rasta realnih neto plata. Na nižu percepciju kreditnog rizika u sektoru stanovništva ukazuju i podaci iz Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka¹, prema kojima je u prva dva kvartala 2024. godine zabilježeno ublažavanje standarda za odobravanje stambenih, kao i potrošačkih i nenamjenskih kredita. I nefinansijska preduzeća nastavljaju uspješno amortizovati rizike koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja, što ukazuje da inflatorni pritisci u prethodnom periodu nisu negativno uticali na njihovu sposobnost servisiranja obaveza.

Grafikon 6: Kvalitet kreditnog portfolija

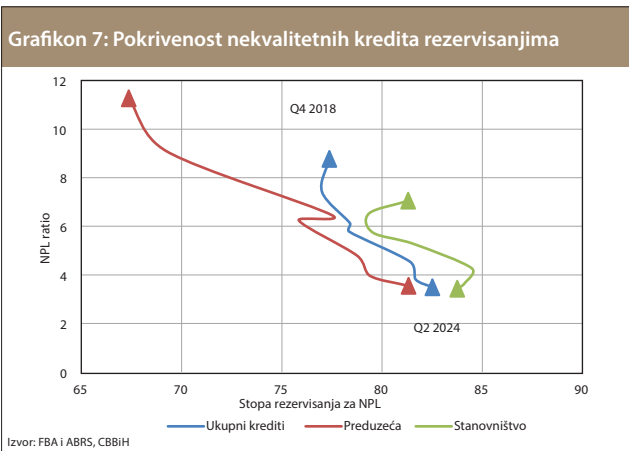

Ipak, u posmatranom periodu primjetan je i blagi trend rasta udjela kredita sa povećanim nivoom kreditnog rizika 2 u ukupnim kreditima ovog sektora. Udio kredita nivoa kreditnog rizika 2 na kraju drugog kvartala 2024. godine iznosio je 11,4% i bilježio je rast od 60 baznih poena u odnosu na isti period prethodne godine čemu najviše doprinosi sektor građevinarstva, prevoza i skladištenja te sektor poljoprivrede, šumarstva i ribolova. Ovakvi trendovi ukazuju na postepenu akumulaciju rizika u pojedinim industrijama u sektoru preduzeća. Također, prema rezultatima posljednje Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka u 2024. godini u drugom kvartalu dodatno su pooštreni kreditni standardi i za kratkoročne i za dugoročne kredite preduzećima, što je u skladu sa povišenom percepcijom rizika banaka u makroekonomskom okruženju. I dalje neizvjesna ekonomska kretanja bi mogla uticati na rezultate

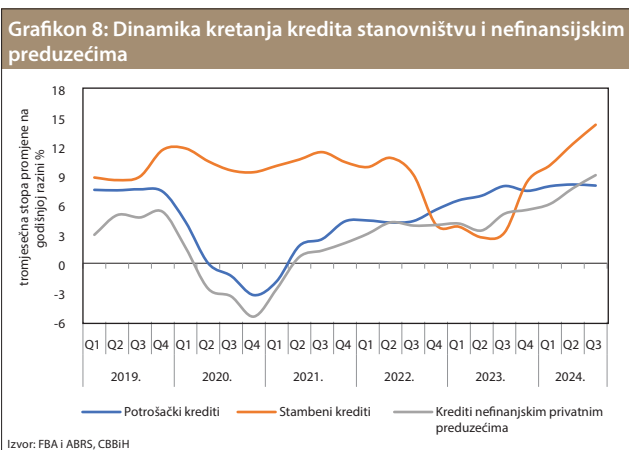
¹ Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH (Izveštaj za drugi kvartal 2024. godine).

poslovanja nefinansijskih preduzeća, iz čega proizlazi povećani kreditni rizik koji dolazi iz ovog sektora koji bi se mogao materijalizovati u narednom periodu.

Nizak nivo nekvalitetnih kredita u ukupnim praćen je i visokom pokrivenosti nekvalitetnih kredita rezervisanjima za očekivane kreditne gubitke. Na Grafikonu 7 uočljivo je da se pokrivenost nekvalitetnih kredita rezervisanjima za očekivane kreditne gubitke kontinuirano povećava u posmatranom periodu od početka primjene standarda MSFI 9, a ovaj trend je nastavljen i u prvoj polovini 2024. godine čime je dosegla nivo od čak 82,5%. Ovako visoka pokrivenost, uz nizak nivo nekvalitetnih kredita, čini banke stabilnijim i otpornijim na moguće tržišne turbulencije pružajući sigurnost u suočavanju s budućim izazovima u dinamičnom ekonomskom okruženju.

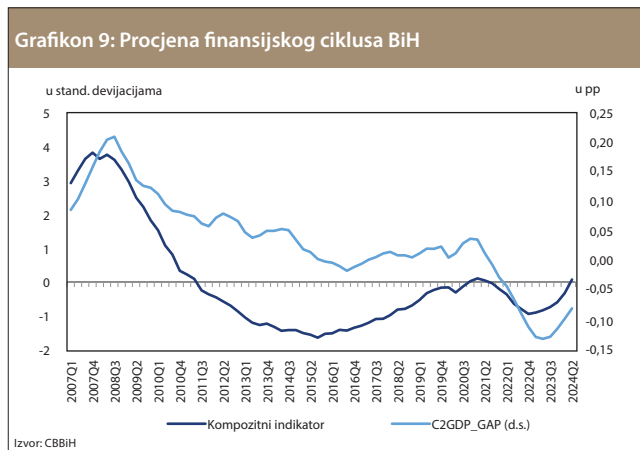
Uz smanjenje vrijednosti nekvalitetnih kredita, poboljšanje indikatora kvaliteta aktive doprinosi i značajno intenziviranje kreditne aktivnosti u toku 2024. godine (Grafikon 8). Na ostvarenu kreditnu aktivnost pozitivno su uticali rast potražnje za kreditima i relativno niske aktivne kamatne stope.

Na godišnjem nivou, kreditni rast je iznosio 7,9% na kraju prvog polugodišta 2024. godine, te se u trećem kvartalu dodatno ubrzao i dostigao nivo od 9,1%. Sektori preduzeća i stanovništva zabilježili su godišnji rast kredita od po 9,1% na kraju trećeg kvartala 2024. godine. Kreditni rast u sektoru stanovništva generisan je prije

svoga rastom potrošačkih kredita te rastom stambenih kredita, čija je godišnja stopa rasta u trećem kvartalu 2024. godine iznosila 8,0% i 14,3% respektivno.

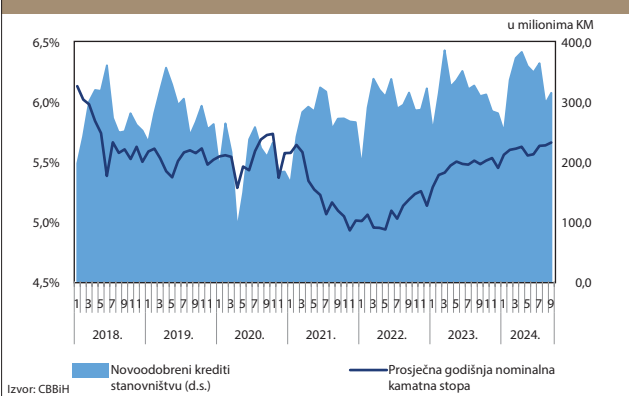
Jačanje kreditne aktivnosti u privatnom nefinansijskom sektoru rezultovalo je smanjenjem negativnog jaza omjera kredita privatnom sektoru i BDP-a koji u drugom kvartalu 2024. godine iznosi -8% te pored smanjenja i dalje ukazuje na ispodprosječnu kreditnu aktivnost (Grafikon 9). Sa druge strane kompozitni indikator u recentnom periodu već je u pozitivnom teritoriju i iznosi 0,1 standardnu devijaciju, što znači da se finansijski ciklus na kraju drugog kvartala 2024. godine nalazi na razini blago iznad svog dugoročnog trenda. Ako posmatramo doprinose svake od korištenih varijabli u kompozitnom indikatoru, zaključujemo da većina uključenih indikatora kreditiranja još uvijek negativno doprinose kompozitnom indikatoru finansijskog ciklusa, s tim da se negativni doprinosi u posljednjih nekoliko kvartala značajno smanjuju. S druge strane, indikatori koji uključuju neto kamatne prihode, nekvalitetne kredite, indikatore s tržišta rada, indikatore sa tržišta nekretnina, te strano zaduživanje, pozitivno doprinose kompozitnom indikatoru i ukazuju da je finansijski ciklus već u uzlaznoj fazi.

Iako su pritisci na povećanje kamatnih stopa na bh. bankarskom tržištu prisutni od početka podizanja kamatnih stopa ECB-a, iz prikaza kretanja kamatnih stopa u BiH, evidentno je da je intenzitet rasta kamatnih stopa u BiH u posmatranom periodu bio ograničen.

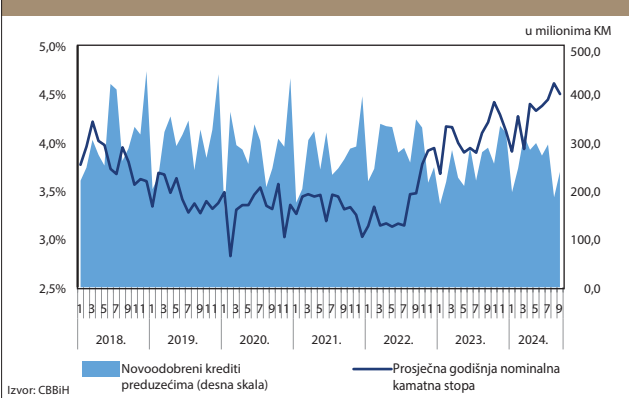
Kamatne stope na novoodobrene kredite preduzećima i stanovništvu bilježile su postepeni, blagi rast u toku 2023. godine koji je nastavljen do kraja trećeg kvartala 2024. godine. Prosječna ponderisana kamatna stopa na novoodobrene kredite preduzećima za prvih devet mjeseci 2024. godine iznosila je 4,3% i veća je za 21 bazni poen u odnosu na prosječnu kamatnu stopu u 2023. godini. Kada je riječ o sektoru stanovništva, prosječna ponderisana kamatna stopa u prvih devet mjeseci tekuće godine iznosila je 5,6% i veća je za 14 baznih poena u odnosu na prosječnu kamatnu stopu u 2023. godini. Banke su do sada bile manje sklone značajnijem povećanju kamatnih stopa (200 bp ili više) i na postojeće kredite sa varijabilnom kamatnom stopom.

Grafikon 10: Novoodobreni krediti stanovništvu i kamatne stope

Tako je značajan rast kamatne stope utvrđen u malom dijelu kreditnog portfolija, koji na kraju prvog polugodišta 2024. godine čini manje od 6% ukupnih kredita.

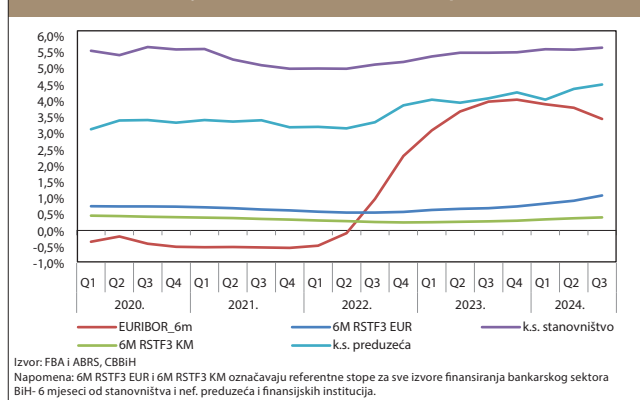
Grafikon 11: Novoodobreni krediti preduzećima i kamatne stope

Pasivne kamatne stope na nove depozite stanovništva i nefinansijskih preduzeća također su nastavile bilježiti blagi rast u toku 2024. godine. Prosječna ponderisana kamatna stopa na novougovorene depozite stanovništva u prvih devet mjeseci tekuće godine iznosila je 2,1% i veća je za 28 baznih poena u odnosu na prosječnu stopu u 2023. godini. Posmatrajući novougovorene depozite po valutama zaključujemo da je prosječna ponderisana kamatna stopa na depozite stanovništvu u KM (1,76%) niža u odnosu na prosječnu ponderisanu kamatnu stopu na depozite u EUR i sa valutnom klauzulom u EUR (2,25%), a obje stope bilježile su gotovo jednak rast u prvih devet mjeseci 2024. godine. U sektoru nefinansijskih preduzeća prosječna ponderisana stopa na novougovorene depozite u posmatranom periodu iznosila je 1,92% i bilježila je nešto značajniji rast od 71 baznog poena u odnosu na prosječnu stopu u 2023. godini. Na značajniji rast ove stope uticala je prosječna ponderisana kamatna stopa na depozite u EUR i sa valutnom klauzulom u EUR koja je u posmatranom periodu bilježila povećanje od 80 baznih poena i iznosila je 2,3%, dok je prosječna ponderisana kamatna stopa na depozite u KM u istom periodu bilježila povećanje od 40 baznih poena i iznosila je 1,5%.

Kretanje referentnih stopa prosječnog ponderisanog troška finansiranja banaka u BiH također pokazuje da u posmatranom periodu nije došlo do značajnijih promjena u troškovima finansiranja banaka, odnosno referentne stope prosječnog troška finansiranja banaka u BiH se i dalje nalaze na niskim nivoima (Grafikon 12). Finansiranje iz izvora u domaćoj valuti je sve vrijeme značajno jeftinije od izvora u euru, a u posljednjih šest kvartala se uočava nešto dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR valuti u odnosu na izvore u KM valuti. U odnosu na kraj 2023. godine, na kraju trećeg kvartala 2024. godine šestomjesečna referentna stopa za izvore u EUR valuti bilježi povećanje od 34 bazna poena, dok povećanje referentne stope za izvore u KM u posmatranom periodu iznosi 10 baznih poena. Na dinamičnije povećanje šestomjesečne referentne stope za izvore u EUR u posmatranom periodu djelimično se odrazilo i finansiranje instrumentima sa posebnom namjenom koje banke koriste u svrhu ispunjavanja minimalnog regulatornog zahtjeva za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke (MREL)².

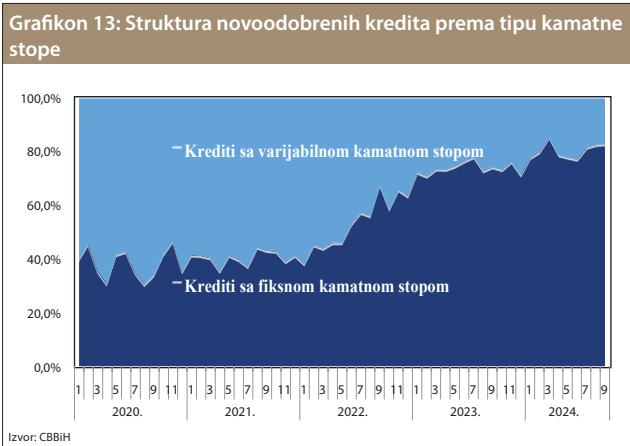
Grafikon 12: Kretanje EURIBOR-a i kamatnih stopa u BiH

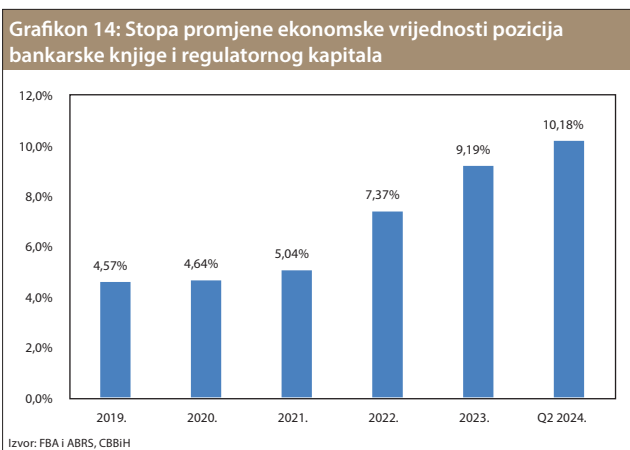
Banke su nastavile izbjegavati kamatno inducirani kreditni rizik, odobravajući sve više kredita uz fiksnu kamatnu stopu. Trend rasta udjela kredita sa fiksnom kamatnom stopom se ubrzao toku 2024. godine, tako da se u prvih devet mjeseci tekuće godine čak 80% ukupnih novoodobrenih kredita odnosilo na kredite sa fiksnom kamatnom stopom. Prema podacima FBA i ABRS, udio kredita sa fiksnom kamatnom stopom u ukupnom kreditnom portfoliju na kraju drugog kvartala 2024. godine iznosio je 83,4%, odnosno 78,0%. Iako je trend rasta udjela kredita sa fiksnom kamatnom stopom dao pozitivan doprinos smanjenju kamatno induciranoog kreditnog rizika, prenaplašeno učešće kredita sa fiksnom kamatnom stopom, uz rast troškova finansiranja banaka i sve veći jaz u ročnosti imovine i obaveza moglo bi se negativno odraziti na profitabilnost banaka. Ipak, uzimajući u obzir podatke agencija za bankarstvo o efektivnim kamatnim stopama, koje su primjetno više od nominalnih kamatnih stopa, posebno u sektoru stanovništva, može se izvesti zaključak da su banke

² Odluka o minimalnim zahtjevima za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke ("Službene novine Federacije BiH", br. 26/18) i Odluka o minimalnim zahtjevima za kapitalom i prihvatljivim obavezama banke ("Službene novine Republike Srpske", br. 19/23)

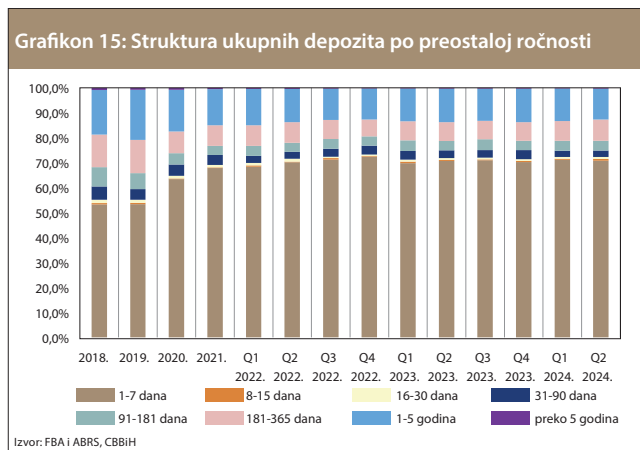
već u određenoj mjeri ugradile procjene rasta troškova finansiranja u efektivnu kamatnu stopu na kredite sa fiksnom kamatnom stopom.

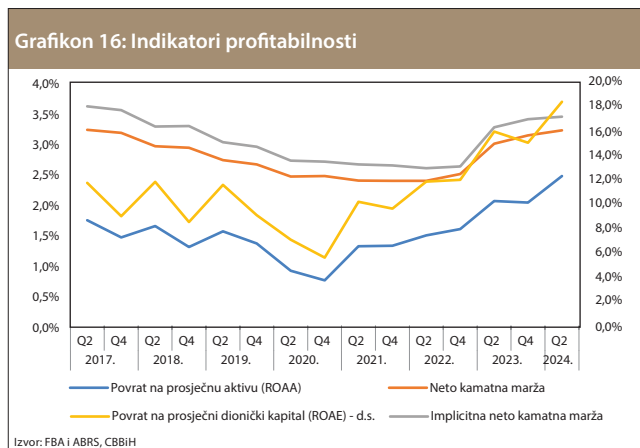
Zabilježeno povećanje udjela imovine sa fiksnom kamatnom stopom kao i sve veće razlike u ročnosti imovine i obaveza u bankarskom sektoru uticali su i na povećanu izloženost kamatnom riziku u bankarskoj knjizi u nekoliko prethodnih godina, a isti trend je nastavljen i u prvoj polovini 2024. godine. U skladu sa regulatornim propisima, da bi ocijenile izloženost tržišnom riziku ukoliko bi došlo do porasta kamatnih stopa, banke primjenjuju scenarij paralelnog porasta kamatnih stopa za 200 baznih poena na pozicije bankarske knjige koje su osjetljive na promjene kamatnih stopa. Primjena navedenog scenarija na kraju drugog kvartala 2024. godine dovela bi do smanjenja ukupne ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala za 10,2%. Iako ovakav rast signalizuje povećani rizik, i dalje je ispod supervizorskog praga od 20%, čime sektor ostaje relativno otporan u suočavanju s potencijalnim ekonomskim izazovima koji prate rast kamatnih stopa. Ipak primjetne su značajne razlike po pojedinačnim bankama u sistemu, pa promjene u ekonomskoj vrijednosti kapitala u drugom kvartalu 2024. godine dosežu i stopu od preko 17% kod nekih banaka.

Struktura izvora finansiranja banaka u najvećoj mjeri se zasniva na depozitima domaćih rezidentnih sektora koji čine čak 98% ukupnih depozita bankarskog sektora i koji su na kraju drugog kvartala 2024. godine iznosili 31,9 milijardi KM. Kontinuirani rast depozita privatnog nefinansijskog sektora potvrdio je njihovu ulogu kao primarnog izvora finansiranja banaka. Ukupni depoziti svih sektora bilježili su godišnji rast od 7,3%, čemu u najvećoj mjeri doprinosi rast depozita nefinansijskih privatnih preduzeća po stopi od 14,5%, te rast depozita stanovništva po stopi od 9,1%. Sa druge strane, u posmatranom periodu zabilježen je značajan pad depozita banaka i sektora vlade. Ročna struktura depozita je i dalje nepovoljna, te bi s vremenom mogla predstavljati ograničavajući faktor za dugoročno kreditiranje. Udio depozita sa rokom dospijeca od 1 do 7 dana čini 70,8% ukupnih depozita. Sa druge strane učešće dugoročnih depozita sa preostalom ročnošću dužom od 5 godina na kraju drugog kvartala 2024. iznosi 0,3% ukupnih depozita (Grafikon 15).

Bankarski sektor BiH je i u prvoj polovini 2024. godine iskazao značajan rast neto dobiti i ostvario viši povrat na prosječnu aktivu i prosječni kapital u poređenju sa istim periodom prethodne godine. Neto dobit bankarskog sektora u prvom polugodištu 2024. godine iznosila je 362 miliona KM i za 27,8% je veća u odnosu na isti period prethodne godine (Grafikon 16).

Rast neto dobiti je ostvaren najvećim dijelom zahvaljujući snažnom porastu neto kamatnih prihoda, usljed nastavka rasta kreditne aktivnosti i rasta kamatnih stopa na kredite preduzećima. Iako je trend rasta profitabilnosti nastavljen u prvom polugodištu 2024. godine, primjetno je usporavanje dinamike rasta ostvarene neto dobiti u poređenju sa prethodnom godinom, pod uticajem slabijeg intenziteta rasta neto kamatnih prihoda uz istovremeni rast nekamatnih rashoda po osnovu rasta troškova plata zaposlenih i ostalih operativnih troškova.

Dinamika neto kamatne marže također je usporila u prvom polugodištu 2024. godine (Grafikon 16). Visina i održivost trenutnog nivoa profitabilnosti zavisit će od nekoliko faktora, poput intenziteta rasta kamatnih stopa na oročene depozite i ostale izvore finansiranja, te potencijalnog pogoršanja kvaliteta aktive u uslovima naglašenih neizvjesnosti u makroekonomskom okruženju.

U Tabeli 1 dat je pregled osnovnih indikatora poslovanja bankarskog sektora BiH.

Tabela 1: Odabrani indikatori iz bankarskog sektora BiH

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Q2 2024.
Ukupna aktiva (mil. KM)	30.282,0	32.969,3	33.471,5	35.905,1	37.429,4	39.569,6	40.587,5
Ukupna aktiva (% BDP)	89,3	92,1	96,1	91,7	81,0	82,1	81,5
Ukupni kapital (mil. KM)	3.936,6	4.174,8	4.120,4	4.224,7	4.453,4	4.883,9	5.196,9
Adekvatnost kapitala (%)	17,5	18,0	19,2	19,6	19,6	19,7	19,6
Ukupni krediti (mil. KM)	19.331,5	20.684,1	20.748,5	21.596,0	21.923,0	23.532,6	24.790,8
Nekvalitetni krediti (%)	8,8	7,4	6,1	5,8	4,5	3,8	3,5
Ukupni depoziti (mil. KM)	23.654,5	25.820,1	26.176,1	28.683,5	30.038,7	31.639,8	32.572,2
Odnos kredita i depozita (%)	81,7	80,1	79,3	75,3	73,0	74,4	76,1
Neto profit (mil. KM)	330,4	370,5	227,1	409,0	500,7	705,8	463,0
Broj banaka	23	23	23	22	22	21	21

Izvor: CBBiH

2.1. OSNOVNI NALAZI STRES TESTA SOLVENTNOSTI BANKARSKOG SEKTORA ZA Q2 2024

Testiranje otpornosti na stres na bazi podataka sa kraja drugog kvartala 2024. godine je potvrdilo da je bankarski sektor, uz postojeći nivo kapitalizovanosti, sposoban da apsorbuje pretpostavljene šokove čak i jačeg ekstremnog scenarija, slijedom čega se i tokom vremenskog horizonta testiranja do kraja 2026. godine kapitalizovanost na nivou sektora zadržala značajno iznad regulatornog minimuma od 12% kao i zaštitnog sloja za očuvanje kapitala na propisanom nivou od 14,5%. U testiranje na stres uključeni su i dodatni kapitalni zahtjevi iz Stuba 2 koji su za svaku pojedinačnu banku utvrđeni u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP).

Provedeni test otpornosti na stres ima trogodišnji horizont (2024–2026. godina), a nivo solventnosti se razmatra kroz tri različita scenarija ekonomskih kretanja, i to osnovnog i dva ekstremna scenarija. Osnovni scenarij je baziran na očekivanim ekonomskim kretanjima prema službenim projekcijama CBBiH iz maja 2024. godine, dok su ekstremni scenariji modelirani na način da se široki spektar egzogenih i endogenih varijabli inkorporira u model u formi hipotetskih ekonomskih šokova, što se u konačnici odražava na glavne makroekonomske pretpostavke.

i najmanje slabosti u bankarskom sektoru, predviđa recesija tokom prve dvije godine testiranja. Nadalje, lična potrošnja je pod uticajem inflatornih pritisaka do kraja projekcijskog horizonta, što naročito produbljuje recesiju u ekstremnom scenariju 2 tokom 2025. godine. Pretpostavljeni porast premije rizika zemlje je jednak u oba ekstremna scenarija i dovodi do značajnijeg porasta domaćih kamatnih stopa na kredite stanovništvu i preduzećima u 2025. godini. Rast kamatnih stopa će uticati i na usporavanje kreditne aktivnosti, naročito u sektoru preduzeća, te oba ekstremna scenarija pretpostavljaju skromne stope kreditnog rasta do kraja vremenskog horizonta testiranja. Posljedično, u drugoj godini testiranja se u oba scenarija očekuje značajan pad cijena nekretnina. Pregled kretanja glavnih makroekonomskih pokazatelja u osnovnom i ekstremnim scenarijima prikazan je u Tabeli 2.

Tabela 2. Osnovne pretpostavke u testovima na stres

	Osnovni scenarij			Ekstremni scenarij 1			Ekstremni scenarij 2		
	2024.	2025.	2026.	2024.	2025.	2026.	2024.	2025.	2026.
Realni rast BDP-a	2,6%	2,9%	3,3%	0,4%	-0,9%	0,9%	-0,2%	-3,8%	0,5%
Inflacija	2,6%	2,0%	1,7%	3,1%	4,3%	3,4%	3,2%	5,0%	3,8%
Kreditni rast - preduzeća	4,6%	3,9%	3,2%	2,2%	1,4%	4,1%	1,4%	1,2%	4,2%
Kreditni rast - stanovništvo	6,4%	4,9%	3,9%	5,7%	2,1%	2,2%	5,6%	1,7%	1,8%
Aktivne kamatne stope - preduzeća	4,4%	4,5%	4,7%	4,7%	5,8%	6,8%	4,7%	5,9%	6,9%
Aktivne kamatne stope - stanovništvo	5,7%	6,0%	6,3%	6,0%	7,1%	8,2%	6,0%	7,2%	8,4%
Rast cijena nekretnina stambene namjene	6,7%	2,7%	4,6%	4,5%	-9,2%	7,7%	4,5%	-8,4%	8,1%

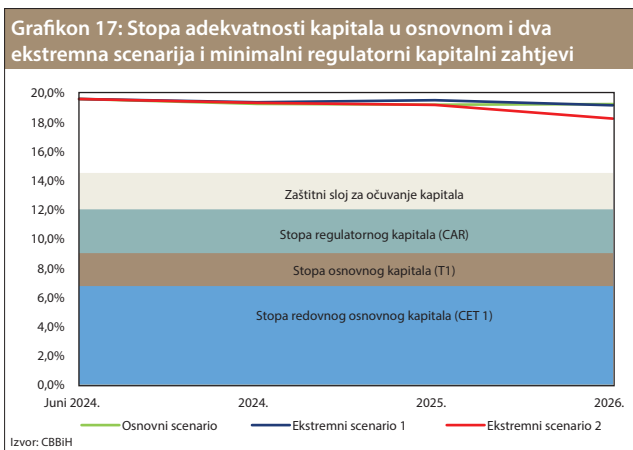
Izvor: CBBiH

U osnovnom scenariju očekuje se nastavak pozitivnih makroekonomskih kretanja, prvenstveno u pogledu ekonomskog rasta i inflacije.

Ključni rizici po ekonomsku aktivnost u BiH koji su oblikovali **dva ekstremna scenarija**, proizlaze iz geopolitičkih nestabilnosti u Ukrajini i na Bliskom istoku, te njihovih implikacija na ekonomiju Evrope pa tako i BiH. Dodatni rizik po bh. ekonomiju proizlazi iz potencijalnih ekstremnih događaja uzrokovanih klimatskim promjenama. Osnovna razlika između dva hipotetska scenarija se ogleda u intenzitetu pretpostavljene recesije, gdje blaži ekstremni scenarij pretpostavlja kontrakciju ekonomske aktivnosti samo u drugoj godini testiranja, dok se kod ekstremnog scenarija 2, čiji je cilj da utvrdi

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sektora na kraju prvog polugodišta 2024. godine, kao polazna osnova u testiranju na stres, iznosila je 19,6%, pri čemu su sve banke u sistemu bilježile jako visoku kapitalizovanost. U osnovnom scenariju bankarski sektor zadržava visok nivo kapitalizovanosti od 19,2% do kraja vremenskog horizonta testiranja na stres. Sve banke bi uspjele zadržati nivo kapitala znatno iznad regulatornog minimuma od 12%, kao i ispuniti dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 utvrđene u okviru supervizorskog pregleda i procjene pojedinačnih banaka (SREP), te ne bi postojala potreba za dokapitalizacijom bilo koje banke u sektoru tokom vremenskog horizonta testiranja (Grafikon 17). Također, sve banke u sistemu bi uspjele zadržati dodatni zaštitni

sloj za očuvanje kapitala³. U ekstremnom scenariju 1 stopa adekvatnosti kapitala na kraju testnog perioda iznosila bi visokih 19,1%. Rezultati testiranja na stres pokazuju da je bankarski sektor izuzetno otporan na pretpostavljene šokove u spomenutom scenariju, te da bi samo jedna manja banka u sistemu sa učešćem od 0,8% u ukupnoj aktivni, u slučaju materijalizacije blažeg ekstremnog scenarija, iskazala potrebu za dokapitalizacijom i to tek u trećoj godini projiciranog stresnog perioda. Uz spomenutu banku, još dvije manje banke u sistemu bi pri apsorpciji pretpostavljenih šokova ekstremnog scenarija 1 iscrpile viškove kapitala, zadirući u zaštitni sloj za očuvanje kapitala.

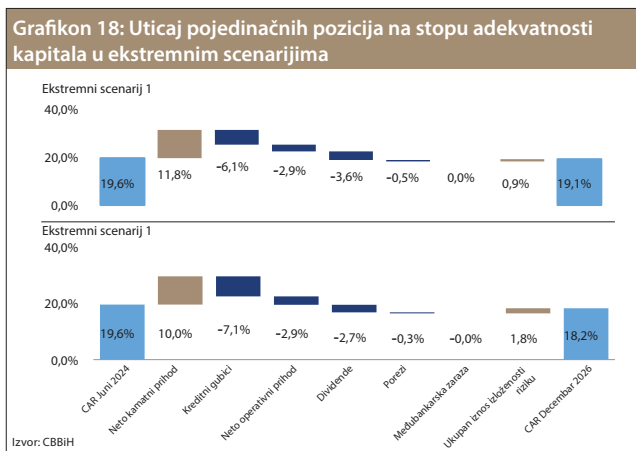

Ukoliko dođe do materijalizacije šokova iz ekstremnog scenarija 2, stopa adekvatnosti kapitala na nivou sistema bi se smanjila na 18,2%, a dodatne potrebe za kapitalom na kraju trogodišnjeg testnog perioda iskazale bi ukupno četiri banke u sistemu sa učešćem od 6,35% u ukupnoj aktivni, pri čemu tri banke ne bi ispunjavale minimalne regulatorne kapitalne zahtjev na nivou sistema od 12%, dok jedna banka ne bi bila u mogućnosti da ispuni dodatne kapitalne zahtjeve iz Stuba 2 na kraju treće godine testiranja. Ukupne dokapitalizacijske potrebe na nivou bankarskog sektora do kraja treće godine testiranja bi iznosile 24,8 miliona KM što predstavlja svega 0,05% bruto domaćeg proizvoda iz 2023. godine. Pored navedenih banaka koje su iskazale potrebu za dokapitalizacijom, još dvije banke u ovom nepovoljnom makroekonomskom scenariju bi iscrpile akumulisane viškove kapitala, odnosno njihov zaštitni sloj za očuvanje kapitala bio bi narušen.

Grafikon 18 prikazuje doprinos pojedinih pozicija bilansa stanja i uspjeha na promjenu stope adekvatnosti kapitala na sistemskom nivou, kumulativno, u ekstremnim scenarijima, u periodu od kraja drugog kvartala 2024. do kraja 2026. godine. Pad kapitalizovanosti bankarskog sektora u oba stresna scenarija, prije svega je rezultat povećanih gubitaka po osnovu kreditnog rizika.

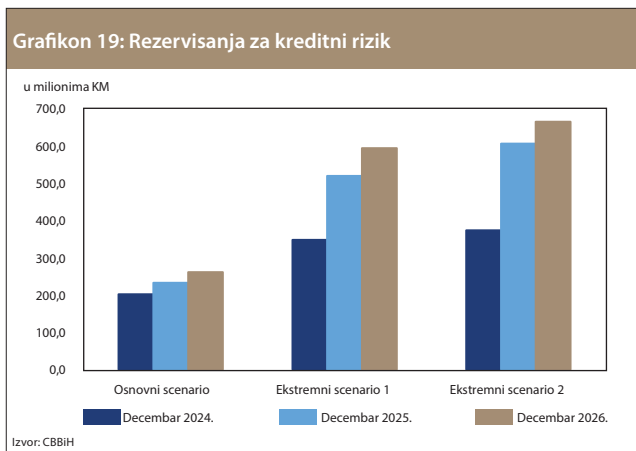
³ Prema važećim Odlukama o izračunavanju kapitala banke su obavezne da održavaju zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku. Zaštitni sloj kapitala dodaje se na stopu redovnog osnovnog kapitala od 6,75% i ne može se koristiti za održavanje stope osnovnog i ukupnog kapitala. Održavanje propisanog zaštitnog sloja kapitala uslov je za isplatu dividendi za banke.

Ukupni NPL ratio na nivou sistema pri materijalizaciji pretpostavljenih šokova mogao bi porasti za 2,3% na kraju 2026. godine u blažem ekstremnom scenariju, odnosno za 2,8% u jačem ekstremnom scenariju.

Gubici po osnovu kreditnog rizika proizlaze upravo iz rezervisanja za stavke finansijske aktive (Grafikon 19), prvenstveno kreditnog portfolija sektora preduzeća i stanovništva i daju najznačajniji negativan doprinos stopi adekvatnosti kapitala u uslovima stresa. Stopa adekvatnosti kapitala je također pod značajnim uticajem kumulativnih promjena neto kamatnih prihoda i neto operativnih prihoda.

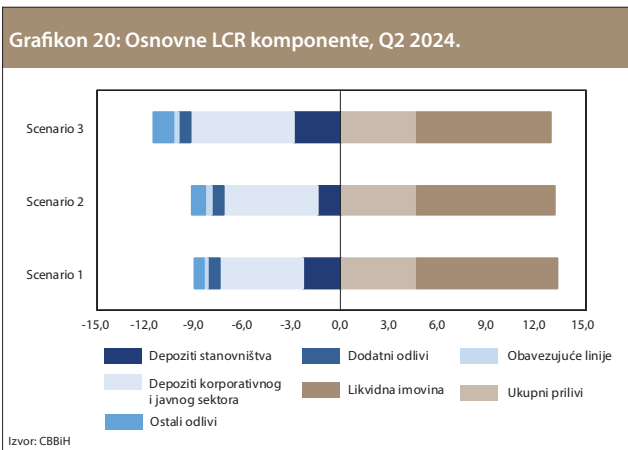
Upravo neto kamatni prihodi daju najveći pozitivan doprinos stopi adekvatnosti kapitala od 11,8% u ekstremnom scenariju 1 i 10% u ekstremnom scenariju 2. S obzirom na to da je u stres testu postavljena i pretpostavka isplate dividendi u sva tri perioda testiranja na stres i u sva tri scenarija banke koje ostvaruju dobit isplaćuju dividendu, što daje negativan doprinos konačnoj stopi adekvatnosti kapitala u bankarskom sektoru. Uticaj međubankarske zaraze u sistemu na kapitalizovanost banaka, koji je kvantificiran u oba ekstremna scenarija, za sada je zanemariv (Grafikon 18).

2.2. OSNOVNI NALAZI STRES TESTA LIKVIDNOSTI BANKARSKOG SEKTORA ZA Q2 2024.

Na osnovu rezultata stres testa likvidnosti provedenog na temelju podataka za kraj prvog polugodišta 2024. godine možemo zaključiti da je bankarski sektor u BiH otporan na šokove likvidnosti i šokove na strani izvora finansiranja pretpostavljene u alternativnim scenarijima. Ovakvi nalazi prvenstveno su rezultat dobre polazne likvidnosne pozicije banaka i visoke vrijednosti LCR koeficijenta na kraju prvog polugodišta 2024. godine na nivou sektora znatno iznad regulatornog minimuma.

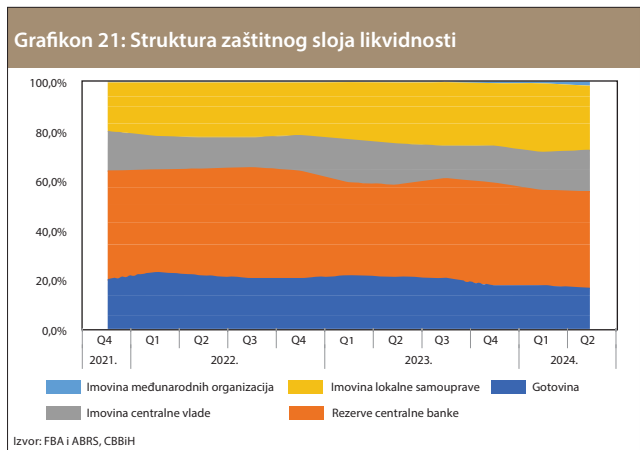
CBBiH na kvartalnoj osnovi provodi top-down makro stres test likvidnosti, baziran na pristupu standardizovane mjere koeficijenta pokrića likvidnosti LCR (engl. Liquidity Coverage Ratio).

Šokovi u stres testu likvidnosti premašuju LCR parametre u smislu intenziteta i kalibrirani su korištenjem stručne procjene CBBiH u obliku tri alternativna stresna scenarija. Na Grafikonu 20 prikazana je promjena osnovnih komponentni LCR kroz tri pretpostavljena scenarija, gdje je uočljivo da na promjenu likvidnosne pozicije utiče povećanje likvidnosnih odliva, s obzirom na pretpostavku da će se prilivi zadržati na istom nivou u posmatranom vremenskom periodu šoka od 30 dana. Prvi stresni scenarij pretpostavlja šok na strani sektora stanovništva (deposit run) i najviše se odražava na povećanje odliva depozita stanovništva. Drugi stresni scenarij predstavlja hipotetsku sistemsku krizu likvidnosti u zemlji, u kojoj bi veći intenzitet stresa izvora finansiranja za banke dolazio iz korporativnog sektora, odnosno došlo bi do značajnijeg odliva depozita preduzeća. Treći, kombinovani stresni scenarij je ekstremni scenarij koji pretpostavlja kombinaciju šokova iz prethodna dva scenarija, s elementima idiosinkratičnih šokova (velika povlačenja depozita, veća od očekivanih povlačenja odobrenih kreditnih linija) i stresa na finansijskom tržištu (veliki pad vrijednosti svih vrijednosnih papira koji se drže kao likvidna sredstva). Pretpostavljeni šokovi u ovom scenariju su oko dva do tri puta jači od zahtjeva prema LCR regulativi, s ciljem da se identifikuju i najmanje slabosti likvidnosnih pozicija banaka.

Ako posmatramo strukturu najznačajnijih izvora likvidne imovine raspoložive za pokriće neto likvidnosnih odliva bankarskog sektora vide se značajnije promjene od početka provođenja testova na stres likvidnosti.

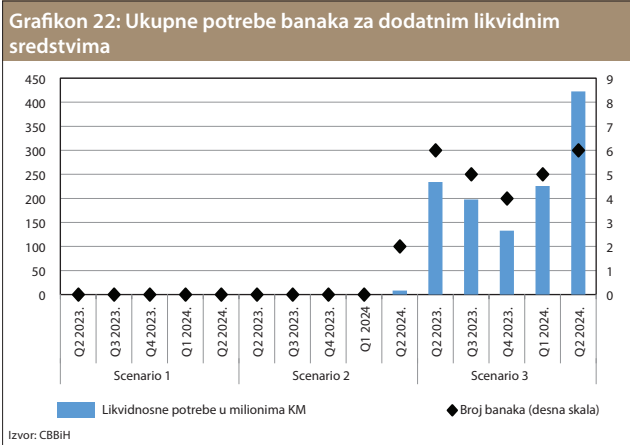
Na Grafikonu 21 uočljivo je smanjenje udjela gotovine od drugog kvartala 2023. sa 20,6% na 16,6% na kraju drugog kvartala 2024. godine. Sa druge strane u istom vremenskom intervalu primjetan je proporcionalno blagi rast udjela sredstava investiranih u imovinu lokalne samouprave, te imovinu međunarodnih institucija. Sredstva na računu rezerve centralne banke i dalje su najznačajniji izvor zaštitnog sloja likvidnosti, s udjelom od 38,8%.

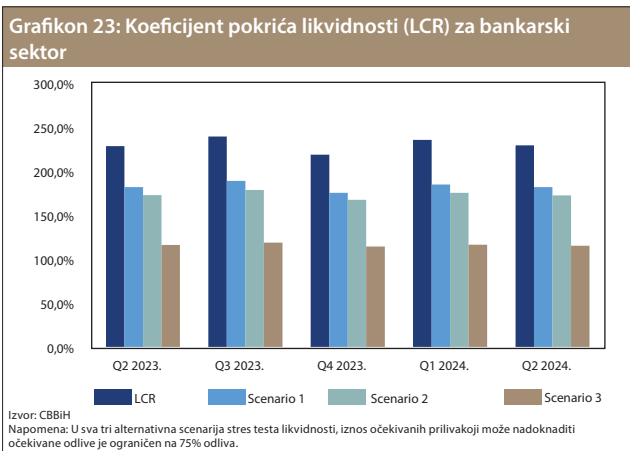
Rezultati provedenog testiranja na stres upućuju na visok stepen otpornosti banaka na poremećaje likvidnosti i finansiranja. U prvom stresnom scenariju koji pretpostavlja značajan odliv depozita stanovništva, sve banke u sistemu su u mogućnosti da uspješno pokriju pretpostavljene odlive te da zadrže LCR koeficijent iznad regulatornog minimuma. U Scenariju 2 dvije banke iskazuju potrebe za dodatnim likvidnim sredstvima usljed materijalizacije šokova koji su izraženiji na strani korporativnog sektora, što upućuje na to da se većinski oslanjaju na manje stabilne izvore depozita iz sektora preduzeća (Grafikon 22).

Prema najsnažnijem stresnom scenariju šest banaka iz sistema ne bi apsorbavale stres likvidnosti u periodu od 30 dana bez dodatnih likvidnih sredstava. Imajući u vidu da kombinovani scenarij predstavlja izuzetno jak ekstremni scenarij, može se smatrati da je bankarski sektor u najvećoj mjeri dobro apsorbavao šokove pretpostavljene u ovom scenariju.

Premda su se pojedine banke pokazale osjetljivim na pretpostavljene likvidnosne šokove, posebno u najjačem stresnom scenariju, agregirani rezultati testiranja na stres pokazuju da je LCR za bankarski sektor u svakom od provedenih kvartalnih testova na stres, ostao znatno iznad regulatornog minimuma (Grafikon 23). Kontinuirana otpornost cjelokupnog sistema na pretpostavljene šokove i u najstrožijem scenariju nije iznenađujuća, s obzirom na snažnu likvidnosnu poziciju i visoke ocjene indikatora likvidnosti u bh. bankarskom sektoru.

3. REGULATORNI OKVIR

Agencije za bankarstvo su u toku 2024. godine jačale regulatorni okvir usvajanjem novih podzakonskih akata i seta privremenih mjera u cilju očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Krajem 2023. godine entitetske agencije za bankarstvo u BiH donijele su odluke koje se odnose na utvrđivanje dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje strukturnih sistemskih rizika⁴, te odluke koje se odnose na utvrđivanje minimalnih zahtjeva za upravljanje kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi⁵. Prve od navedenih odluka primjenjuju se od 30.06.2024. godine, a donesene su u cilju očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema, smanjenja prekomjerne ili podcijenjene izloženosti, pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom, povećavanja otpornosti banaka, te u konačnici ograničavanja sistemskih rizika u finansijskom sistemu. Svaka banka je dužna održavati zaštitni sloj kapitala za strukturni sistemski rizik (eng. Systemic Risk Buffer – SyRB) u obliku redovnog osnovnog kapitala, ukoliko ispunjava jedan ili oba navedena uslova: udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je veći od 5% i/ili stopa očekivanih kreditnih gubitaka za nekvalitetne kredite (stopa ECL za NPL) je manja od 65%, a stopa SyRB može iznositi 0%, 1% ili 2% ukupnog iznosa izloženosti riziku banke. Agencije će najmanje jednom godišnje preispitivati utvrđene pragove i indikatore za utvrđivanje SyRB, te ukoliko ocijene potrebnim, propisati i dodatne indikatore radi sprečavanja ili smanjenja strukturnih sistemskih rizika, kao i veću stopu SyRB koja može iznositi najviše 3%. Također, izmjene u regulatornim propisima su napravljene i po pitanju izračuna kapitalnih zahtjeva na nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih lica. Banke su tako u obavezi primjenjivati veće ponderere rizika pri izračunu kapitalnih zahtjeva na nenamjenske i zamjenske kredite fizičkih lica, čiji je preostali rok do dospijanja duži od 5 godina i na izloženosti ili dio izloženosti potpuno osiguranih stambenom nekretninom u kojoj vlasnik stanuje ili će stanovati, odnosno koju iznajmljuje ili će iznajmljivati, ukoliko je preostali rok dospijanja duži od 20 godina⁶.

⁴ Odluka o utvrđivanju dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sistemskih rizika ("Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

Odluka o zaštitnom sloju kapitala za sistemski rizik, ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 06/24), od 26.12.2024. i Odluka o stopi i načinu održavanja zaštitnog sloja kapitala za strukturni sistemski rizik ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 45/24), od 21.05.2024.

⁵ Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 06/24), od 26.12.2023. i Odluka o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi ("Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

⁶ Odluka o dopuni Odluke o uključivanju posebnih uslova za ugovaranje dugoročnih nenamjenskih i zamjenskih kredita fizičkim licima u sistem upravljanja rizicima u banci ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 06/24), od 26.12.2023. i Odluka o utvrđivanju dodatnih kapitalnih zahtjeva i mjera za ograničavanje sistemskih rizika ("Službene novine Federacije BiH", broj 98/23), od 15.12.2023.

Sa fokusom na pouzdan i efikasan sistem upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi (eng. Interest Rate Risk in the Banking Book – IRRBB) agencije za bankarstvo novim odlukama koje će se primjenjivati od 30.06.2025. godine uvode minimalne standarde za uspostavljanje sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, mjerenja rizika standardizovanim pristupom i supervizorskim testom netipičnih vrijednosti, te utvrđivanjem internih kapitalnih zahtjeva za kamatni rizik u bankarskoj knjizi i unutrašnje kontrole za upravljanje kamatnim rizikom.

Kao odgovor na nedavnu prirodnu katastrofu koja je zadesila pojedine opštine u FBiH, FBA je donijela privremene odluke sa ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica i očuvanja stabilnosti bankarskog, kao i mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH, kroz odobravanje olakšica klijentima banke koji su direktno ili indirektno pogođeni negativnim posljedicama vanrednih okolnosti, te posebnim pravilima za upravljanje kreditnim rizikom, koje banka primjenjuje u slučaju da odobri posebne mjere klijentu⁷.

U septembru 2024. godine Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS) je usvojila set privremenih mjera sa ciljem očuvanja stabilnosti bankarskog sektora. Tako su donesene odluke o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim i pravnim licima za izmirenje kreditnih obaveza⁸, s ciljem ublažavanja negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih otežanim uslovima poslovanja privrednih društava koja su pogođena teškom ekonomskom situacijom i kojima je ograničeno poslovanje. Usvojena je Odluka o privremenoj mjeri očuvanja kapitala banke⁹, u cilju jačanja kapitalne osnove banaka u uslovima ekonomske nestabilnosti i povećanja otpornosti banaka na finansijske šokove, kojom se uvodi obaveza podnošenja zahtjeva od strane banke i davanje saglasnosti od strane ABRS za isplatu dobiti ostvarene u prethodnoj poslovnoj godini. Treća privremena mjera odnosi se na usvajanje Odluke o izmjenama Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje izloženosti¹⁰, čiji je cilj ublažavanje rizika koji proističu iz izloženosti prema stranim centralnim vladama i centralnim bankama usljed poremećaja na globalnim finansijskim tržištima.

⁷ Odluka o posebnim mjerama koje banka primjenjuje u vanrednim okolnostima – poplave iz oktobra/listopada 2024.godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 79/24), od 08.10.2024. i Odluka o posebnim mjerama koje lizing društvo i mikrokreditna organizacija primjenjuje u vanrednim okolnostima – poplave iz oktobra/listopada 2024. godine ("Službene novine Federacije BiH", broj 79/24), od 08.10.2024.

⁸ Odluka o privremenim mjerama za odobravanje olakšica fizičkim licima za izmirenje kreditnih obaveza "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 84/24, od 25.09.2024. i Odluka o privremenim mjerama za odobravanje olakšica pravnim licima za izmirenje kreditnih obaveza ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 95/24), od 29.10.2024.

⁹ Odluka usvojena 25.09.2024., "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 84/24.

¹⁰ Odluka usvojena 25.09.2024., "Službeni glasnik Republike Srpske", broj 84/24.

ABRS je kroz praćenje primjene i efekata navedene odluke prepoznala potrebu za dodatnim ograničavanjem ulaganja banaka na globalnim finansijskim tržištima, kako bi banke u slučaju potencijalnih rizika, nastavile nesmetano i kontinuirano finansirati rast domaće privredne aktivnosti.

ABRS je u oktobru 2024. usvojila set podzakonskih akata kojim se uređuje rad i omogućava licenciranje društava za izdavanje elektronskog novca, u skladu sa Zakonom o elektronskom novcu u RS. Ovim podzakonskim aktima se dodatno uređuje domaće tržište i uvode savremene finansijske usluge sa međunarodnog tržišta, tako što se definišu i propisuju opšti kriteriji u postupku izdavanja dozvole za obavljanje poslova izdavanja elektronskog novca, poslovanje i regulatorni zahtjevi koje mora ispunjavati društvo za izdavanje elektronskog novca u cilju osiguranja stabilnog i sigurnog poslovanja, nadzor nad obavljanjem poslova izdavanja elektronskog novca, te precizirane obaveze redovnog izvještavanja i vanrednih obavještenja o poslovanju subjekata nadzora. Upravno vijeće CBBiH je u septembru 2024. godine usvojilo Odluku o izmjenama Odluke o utvrđivanju tarife naknada za usluge koje vrši CBBiH. Cilj Odluke je ubrzati transakcije uz veću transparentnost i efikasnost platnog prometa, standardizovati troškove platnih transakcija, omogućiti lakše upravljanje troškovima i pojednostavljen obračun naknada za platne transakcije implicirajući poboljšanu kvalitetu usluga koje komercijalne banke nude svojim klijentima. Uvođenjem jedinstvenog iznosa naknade za obavljanje platnih transakcija u žirokliring sistemu i bruto poravnanju u realnom vremenu (BPRV), koji je ujedno i manji od sadašnje prosječne vrijednosti iznosa naknada, komercijalnim bankama u BiH se omogućava jednoobrazno postupanje bez obzira na vremenski interval poravnanja međubankarskih transakcija.

Također sa namjerom stimulanja deponenata CBBiH na korištenje elektronskog bankarstva, spomenutom Odlukom mijenja se i tarifa naknada za poslove sa deponentima u dijelu koji se odnosi na korištenje elektronskog bankarstva. Odluka se primjenjuje od 1. novembra 2024. godine.

